

Сеник В. О.

студентка

Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

Малишко В. М.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри господарського права і процесу

Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ПРАВОВИХ ПОСЛУГ

На основі норм чинного законодавства здійснено теоретичне дослідження правового регулювання договірних відносин з надання правових послуг. Відображено правові позиції науковців щодо зобов'язань з надання правових послуг. Проведено короткий аналіз правових, консультаційних, консалтингових послуг та аудиторської діяльності. Розкрито питання розвитку зобов'язань з надання правових послуг, ознаки досліджуваних договорів та їх різновиди. У статті висвітлені проблемні питання цивільно-правового регулювання надання правових послуг, правова природа майнових відносин при наданні правових послуг. Проведено аналіз об'єкту, предмету та змісту зобов'язань з надання правових послуг.

Ключові слова: правові послуги, юридичні послуги, адвокатські послуги, допомога, консультаційні послуги, консалтингові послуги, зобов'язання з надання правових послуг.

На основе норм действующего законодательства осуществлено теоретическое исследование правового регулирования договорных отношений по оказанию правовых услуг. Отображены правовые позиции ученых относительно обязательств по оказанию правовых услуг. Проведен краткий анализ правовых, консультационных, консалтинговых услуг и аудита. Раскрыты вопросы развития обязательств по оказанию правовых услуг, признаки исследуемых договоров и их разновидности. В статье освещены проблемные вопросы гражданско-правового регулирования предоставления правовых услуг, правовая природа имущественных отношений при предоставлении правовых услуг. Проведен анализ объекта, предмета и содержания обязательств по предоставлению правовых услуг.

Ключевые слова: правовые услуги, юридические услуги, адвокатские услуги, помощь, консультационные услуги, консалтинговые услуги, обязательства по предоставлению правовых услуг.

The theoretical research of legal regulation of contract's liabilities to provide legal services has been made and based on the current legislation norms. The scientific legal grounds related to obligations to provide legal services are provided. The brief analysis of legal, consultancy, consulting services and audit is made. The issues of growth of obligations to render legal services are settled as well as the indications of contracts in question and their varieties. The article deals with problematic questions of civil and legal regulations on providing legal services, the legal nature of property relations while providing legal services. The analysis of the object, subject and content of obligations to provide legal services is carried out.

Key words: legal services, juridical services, lawyer's services, assistance, consultancy services, consulting services, the obligations to provide legal services.

Актуальність теми. Перехід економіки України на ринкову модель управління сприяв підвищенню ролі договору як правового засобу регулювання суспільних відносин, що виникають у всіх сферах суспільного життя.

Сфера послуг є однією з найперспективніших галузей економіки, яка розвивається надзвичайно швидкими темпами. Вона охоплює широке поле діяльності – від торгівлі і фінансування до страхування та посередництва. Переважна більшість організацій певною мірою надає послуги. І чим більше ускладнюється виробництво і насичується ринок товарами, тим більше зростає попит на послуги. Сфера послуг випереджає виробничу сферу за темпами розвитку і появою нових видів послуг, які пристосовані до потреб ринку і споживачів. Процентне співвідношення кількості наданих у суспільстві послуг є індикатором рівня економічного розвитку суспільства.

У роботах вітчизняних та російських авторів досконало досліджені тільки проблеми представництва. В українській юридичній науці відсутні дослідження цілого пласта договорів про надання правових послуг. У більшості спеціальних досліджень серед вітчизняних учених розглядалися лише окремі договірні конструкції, які використовуються учасниками майнового обороту для оформлення відносин посередництва – це дисертації: Н.В. Федорченко «Договір доручення»; А.І. Дрішлюк «Агентський договір: цивільно-правовий аспект»; О.В. Полтавського «Договір морського агентування»; Р.В. Колосова «Договір комісії і агентський договір у цивільному праві»; І.В. Венедіктової «Договір довірчого управління майном в Україні».

Постановка проблеми: Відповідно метою цієї статті є виявлення проблемних

питань правового регулювання надання правових послуг та розроблення пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу: Згідно з статтею 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» створюються умови для вільного розвитку і функціонування системи юридичних послуг та правової допомоги населення [2].

Законодавством України розрізняються два види правових послуг: юридичні послуги та адвокатські послуги (допомога). Відповідно до ст.5 Закону України «Про соціальні послуги» під юридичними послугами розуміється – надання консультацій з питань чинного законодавства, здійснення захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, сприяння застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, які вдаються до протиправних дій щодо цієї особи (оформлення правових документів, адвокатська допомога, захист прав та інтересів особи тощо) [3]. Тому можна зробити висновок, що адвокатська допомога є одним із видів юридичних послуг.

Стаття 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» виділяє наступні види адвокатської діяльності:

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується

питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

7) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань.

Адвокат може здійснювати інші види адвокатської діяльності, не заборонені законом [4].

Закон України «Про інформацію» визначає, що документ – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі й просторі. А правовою інформацією є будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопоря-

док, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань [5].

Основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації. Отже, адвокат при наданні правових довідок збирає, використовує та поширює інформацію, яка має правовий характер. Як, правило, головне зобов'язання щодо надання правових довідок – їх достовірність та повнота. Так, зокрема, це стосується дії того чи іншого нормативного акта у часі чи можливості його застосування до певних видів правовідносин.

Що стосується консультаційних послуг, то вони також містять інформацію, яка передається від адвоката до замовника, але має особливі властивості. На думку О.В. Сукманової, консультаційні послуги це – вид інтелектуальної діяльності, основне завдання якої полягає у збиранні інформації і розробці конкретних обґрунтувань і рекомендацій щодо перспектив розвитку з використанням науково-технічних і організаційно-економічних рішень у господарській діяльності замовника. За предметом консультаційних послуг договори поділяються на договори з надання послуг щодо правового консалтингу, консалтингу в сфері бухгалтерського обліку і аудиту, консалтингу в галузі фінансів, кредиту та інвестицій, інженерно-технічного консалтингу, маркетингового консалтингу, консалтингу з питань соціально-трудових відносин, консалтингу з проблем безпеки підприємництва [7, с. 12].

На думку В.М. Богославця, об'єктом зобов'язання з надання правових послуг є діяльність, спрямована сприяти реалізації, охороні й захисту прав та інтересів особи. Предметом зобов'язань щодо надання правових послуг є дії змішаного (як фактичного, так і юридичного) характеру. До дій фактичного характеру, що є предметом досліджуваних договорів, слід відносити консультації і довідки з правових питань як в усній, так і в письмовій формі [6, с. 4].

Юридичними діями, що можуть вводити до предмета договору про надання правових послуг, є: представництво прав та інтересів замовника у конституційному, цивільному, господарському, адміністративному судочинстві, при розгляді справ у третейському суді, міжнародному комерційному арбітражі (суді), інших органах вирішення спорів, у виконавчому провадженні та при виконанні вирок; в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, організаціях, перед фізичними особами тощо.

Стаття 237 Цивільного кодексу України визначає, що представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Але представник, як зазначалося вище, не тільки здійснює правочини у розумінні ст.202 Цивільного кодексу України, тобто дії, спрямовані на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, але й дії, які безпосередньо не направлені на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, хоча й можуть носити правовий характер. Так, відповідно до ст.40 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонер має призначати своїх представників для нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків [1]. Тобто, у даному випадку

адвокат, представник акціонера може надавати послуги акціонеру щодо нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на підставі договору про надання юридичних послуг. У цьому разі змістом таких зобов'язань буде отримання інформації під час реєстрації акціонерів, проведення загальних зборів, голосування та підбиття його підсумків, її обробка на відповідність чинному законодавству та передача такої інформації замовнику-акціонеру. При цьому представник може мати право голосу на загальних зборах акціонерів.

Якщо звернутися до поняття аудиторської діяльності, то нею визнається підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне й методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг (ст.3 Закону України «Про аудиторську діяльність»).

Отже, адвокат надає допомогу, а аудитор – послугу.

Підбиваючи підсумки, можна зробити наступні висновки:

1) Договірне правовідношення щодо надання правових послуг відрізняється від інших подібних зобов'язань рядом особливостей.

2) Законодавство України розрізняє два види правових послуг: юридичні послуги та адвокатські послуги (допомога).

3) Надання довідок з правових питань можна визначити, як один із видів інформаційних послуг.

4) Результатом надання представницьких послуг можуть бути не правові наслідки, а тільки фактичні дії, зокрема, отримання інформації від акціонерного товариства, передача речі, отримання заробітної плати, тощо.

5) Адвокат надає допомогу, а аудитор – послугу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 №514-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07.10.2010 № 2591-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2591-17>
3. Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 №966-IV [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Богославець В. М. Договори про надання правових послуг: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес. Сімейне право. Міжнародне приватне право» В. М. Богославець. – К., 2008. – С. 4.
7. Сукманова О. В. Господарський договір про надання консультаційних послуг: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». – Донецьк: Інститут економіко-правових досліджень НАН України, 2005. – С. 12.